

کتاب شناسی جنبش دانشجویی

گاه‌شماری تاریخی برخی کتاب‌های منتشرشده در ایران

با موضوع جنبش دانشجویی

به کوشش: علی اُسروش

osroush@gmail.com

«سال ۱۳۷۸»

دیروز، امروز و فردای جنبش دانشجویی ایران

به‌اهتمام: مسعود سفیری

این کتاب شامل گفتگوهای با ابراهیم اصغرزاده، عمادالدین باقی، سعید جاریان، صادق زیباکلام، عزت‌الله سبحانی، حسین سیفزاده، عباس عبدی، حاتم قادری، محسن میردامادی و پرویز ورجاوند و همچنین مقالاتی از احمد زیدآبادی، غلامرضا عسگری و بهروز گرانیپایه می‌باشد. تمامی این گفتگوها و مقالات قبلاً در روزنامه اخبار چاپ شده است.

این کتاب در ۲۴۲ صفحه و آخرین بار در سال ۱۳۷۹ با ویرایشی مجدد توسط نشر نی تجدید چاپ گردید.

«سال ۱۳۷۹»

جنبش دانشجویی ایران

(از آغاز تا انقلاب اسلامی)

نوشته: عمادالدین باقی

نویسنده در بخش نخست، مباحثی درباره «گروه ۵۳ نفر، فرقه دمکرات آذربایجان، وقایع مهم سیاسی ایران در دهه ۱۳۲۰، شکل‌گیری نهضت ملی ایران و نقش و حضور دانشگاه تبریز در نهضت ملی نفت» ارائه می‌کند. مهم‌ترین سرفصل‌های بخش دوم، «جنبش ملی نفت و نیروهای مذهبی در دانشگاه، دانشگاه پس از کودتای ۲۸ مرداد، تظاهرات ۱۶ آذر ۱۳۳۹ دانشگاه تهران، جلوه‌های ارتقای گرایش‌های مذهبی در دانشگاه و کنگره

انجمن‌های اسلامی» می‌باشد. در بخش سوم، «تظاهرات ۱۶ آذر ۱۳۴۰، یورش پلیس به دانشگاه تهران در ۱۳۴۰، از انقلاب سفید شاه تا قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲، قیام علیه کاپیتولاسیون و تبعید امام خمینی، جنبش دانشجویی در سال‌های ۴۴ تا ۴۷، چگونگی شکل‌گیری هسته‌های فعال مذهبی - سیاسی در دانشگاه تبریز و جنبش دانشجویی و وقایع سال‌های ۱۳۴۸ و ۱۳۴۹» بیان می‌شود. مولف در آخرین بخش نیز جنبش دانشجویی ایران را از ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۷ به بحث و بررسی گذاشته است.

این کتاب آخرین بار در سال ۱۳۷۹ توسط انتشارات جامعه ایرانیان چاپ شده است.

«سال ۱۳۸۰»

اسنادی از جنبش دانشجویی در ایران: (۱۳۲۹ - ۱۳۵۷)

تهیه و تنظیم معاونت خدمات مدیریت و اطلاع‌رسانی دفتر رئیس‌جمهور؛

شورای نظارت: میرحسین موسوی، هادی خانیکی؛ شورای علمی: یعقوب آژند؛

به‌کوشش: علی‌رضا اسماعیلی، عیسی عبیدی؛

این اسناد متعلق به بایگانی نخست وزیری و اداره کل حفاظت نخست وزیری است. اسناد مذکور از نظر محتوا به دو دسته کلی قابل تقسیم است. دسته اول عبارت‌اند از «گزارش‌ها و مکاتبات دانشگاه‌ها، سازمان‌ها، وزارتخانه‌ها، استانداری‌ها و سایر مراکز دولتی با نخست‌وزیری و نخست‌وزیر با دفتر مخصوص شاهنشاهی در خصوص وقایع و حوادث روزانه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی». دسته دوم حاوی گزارش‌های تحلیلی درباره علل بروز جنبش دانشجویی و راه‌های پیشنهادی برای رفع آن است. اولین حرکت دانشجویی که در این اسناد به آن اشاره شده «تشکیل سازمان دانشجویان در سال ۱۳۲۹ و متعاقب آن اعتصاب دانشجویان دانشکده پزشکی دانشگاه تهران» است. آخرین سند نیز «استعفای دکتر عبدالله شیبانی، رئیس دانشگاه تهران، در ۲۵ دی ماه ۱۳۵۷ به دلیل شدت گرفتن جنبش دانشجویی» است.

این کتاب ۵ جلدی آخرین بار توسط انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۱ منتشر گردید.

انقلاب ۱۹۶۸ فرانسه:

(نگرشی بر جنبش دانشجویی فرانسه)

نویسندگان: پاتریک سیل، مورین مککان ویل؛

ترجمه حسین بخشنده؛ با موخره‌ای از چنگیز پهلوان؛

این کتاب در ۱۵ فصل توسط دو تن از روزنامه‌نگاران برجسته روزنامه انگلیسی «آبزور» چند ماه پس از جنبش ماه مه سال ۱۹۶۸ نوشته شده است. نویسندگان در این کتاب سه هدف را دنبال می‌کنند «۱. در هفته‌های اغتشاش و ناآرامی چه اتفاق افتاد؟»، «۲. آغاز بحران و کیفیت آن در جامعه سیاسی فرانسه به چه صورتی بود؟»، «۳. جامعه فرانسه در ابتدای بحران کجا بود و پس از آن با چه موقعیت‌هایی روبرو شد؟»

این کتاب در ۳۲۰ صفحه آخرین بار توسط انتشارات «سرای» در سال ۱۳۸۱ چاپ شده است.

مبارزه علیه وضع موجود:

(جنبش دانشجویی آلمان ۱۹۵۵ - ۱۹۸۵)

نوشته سابینه فون دیرکه با ترجمه محمد قائد

خانم «سابینه فون دیرکه»، استادیار زبان و فرهنگ آلمانی در دانشگاه پیتسبورگ آمریکا، در این کتاب، ریشه‌ها و ساختار خرده فرهنگ‌ها و فرهنگ مخالف وضع موجود آلمان غربی را از ۱۹۵۵ تا ۱۹۸۵ بررسی و تحلیل کرده است. نگارنده در بخشی از کتاب می‌نویسد «افزایش مبارزات دانشجویی در دهه ۱۹۶۰ با دولت حاکم و وضع موجود که بعدها به شکل مسلحانه درآمد، نیروهای منزوی شده فاشیست را به مقابله فرا خواند. نظام مستقر آلمان غربی با دو انتخاب روبه‌رو بود. افزایش فشار پلیسی و ادامه وضعیت فوق‌العاده و پرونده سازی و گزینش برای استخدام در دستگاه‌های دولتی، یا تن دادن به عضویت جوانان خواستار دگرگونی در حکومت، در نظر گرفتن سهمی از گوی و

میدان برای آنها و کمک به کاستن از شدت اعتراضها با سهم کردن مخالفان در امتیازهای حکومت کردن، راه فاجعه بار اول در دهه ۱۹۳۰ تجربه شده بود و نظام چاره معقولی نداشت جز این که به آزمون راه دوم رضایت دهد. برخی مخالفان متمایل به براندازی نیز پذیرفتند که وارد مجلس ملی شوند و تن به بازیهای پارلمانی بدهند». در پایان نیز نویسنده می‌کوشد به این پرسش پاسخ دهد که دانشجویان انقلابی اسبق و اصلاح طلبان سابق، آیا اکنون فقط بخشی از نظام بورژوازی، با جذابیت‌های آشکار و پنهان آن، شده‌اند، یا توانسته‌اند در عین پذیرفتن نتایج آزمایش و خطاها، به عقاید خویش پایبند بمانند و همچنان بکوشند خواسته خویش را هرچه بیشتر به اجرا درآورند و آیا به ناراضیان آتی مجال خواهند داد تا به همین ترتیب وارد صحنه شوند و سهمی از گوی و میدان به دست آورند.

این کتاب در ۲۵۸ صفحه آخرین بار در سال ۱۳۸۱ توسط انتشارات «نور» چاپ شده است.

جنبش دانشجویی تبریز:

(به روایت اسناد و خاطرات)

نوشته رحیم نیکبخت

پژوهش حاضر متکی بر تاریخ شفاهی (مصاحبه‌ها)، تحقیق آرشیوی و تحقیق کتابخانه‌ای است. کتاب از پنج بخش تشکیل شده است. در بخش اول که مدخل ورود به بحث است، مباحثی مانند اهمیت آذربایجان، پیشینه مدارس عالیّه در آذربایجان، پیشینه مبارزات دانش‌آموزی و دانشجویی، فرقه دمکرات و جنبش دانشجویی و تاسیس دانشگاه تبریز از سوی فرقه دمکرات مطرح شده است. در بخش دوم گزارش‌هایی از جنبش دانشجویی تبریز در دوره نهضت ملی فراهم آمده است. بخش سوم کتاب به بررسی جنبش دانشجویی تبریز بین سال‌های ۱۳۳۸ تا ۱۳۴۱ می‌پردازد. بخش چهارم به جنبش دانشجویی از سال ۱۳۴۲ تا ۱۳۴۵ اختصاص دارد. در بخش پنجم جنبش دانشجویی در سال‌های ۱۳۴۶ تا ۱۳۵۱ بررسی می‌شود. بخش ششم به جنبش دانشجویی در سال‌های ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۴ می‌پردازد که دوره تسلط جریان مذهبی بر جنبش دانشجویی است. در بخش هفتم جنبش دانشجویی تبریز در فضای سیاسی سال‌های ۱۳۵۵ و ۱۳۵۶ با وقوع قیام تاریخی دانشجویان تبریز در بهمن ۱۳۵۶، بررسی می‌شود. در فصل هشتم، مبارزات عمده دانشجویان در جریان انقلاب اسلامی مطرح شده است. در پایان نیز نگارنده مروری دارد بر جنبش دانشجویی و نتایج آن.

این کتاب در ۹۶۲ صفحه آخرین بار در سال ۱۳۸۱ توسط «حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی» (سوره) به چاپ رسیده است.

جنبش دانشجویی در ایران:

(از تاسیس دانشگاه تا پیروزی انقلاب اسلامی)

تالیف علیرضا کریمیان

نویسنده در مقدمه به علل گرایش دانشجویان به سیاست و گونه‌شناسی فعالیت سیاسی دانشجویان به عنوان جنبش اجتماعی می‌پردازد و جهت استحکام پایه‌های علمی بحث، به نظریات و دیدگاه‌های جامعه‌شناسان و صاحب‌نظران در حوزه مسایل سیاسی همچون هابرماس، باتامور، سی‌رایت میلز و هربرت مارکوزه درباره جنبش دانشجویی می‌پردازد. نویسنده در پیشگفتار کتاب هدف و سوال خود را این‌گونه بیان می‌کند که «نقش و جایگاه جنبش‌های دانشجویی داخل و خارج از ایران در تحولات سیاسی و اجتماعی و پیروزی انقلاب اسلامی در طی سال‌های ۵۷-۱۳۴۰ چگونه بوده است؟». نویسنده سال ۱۳۰۹ را آغاز حرکت‌های اعتراضی دانشجویان ایرانی علیه رژیم رضاخان پهلوی می‌داند. همچنین نویسنده در یک تقسیم‌بندی کلی سه گرایش چپ، اسلامی و ملی را در فاصله سال‌های ۳۲-۱۳۲۰ شناسایی می‌کند که هر یک تحت تأثیر تحولات اجتماعی و سیاسی و به سبب نزدیکی با گرایش‌های فکری سیاسی موجود شکل گرفتند. نویسنده تلاش می‌کند تا هر یک از اجزای جنبش دانشجویان در داخل ایران را به یکی از گروه‌های فعال در عرصه سیاسی - اجتماعی ایران آن زمان منتسب نماید. این گروه‌ها از حزب توده، جبهه ملی دوم و نهضت آزادی ایران و سازمان‌های چریکی فدایی خلق ایران و مجاهدین خلق ایران تا گروه‌ها و شخصیت‌های فعال سیاسی - مذهبی مانند دکتر علی شریعتی، آیت الله طالقانی و ... را در بر می‌گیرد. به این ترتیب بنا به میزان حضور و فعالیت یا انزواطلبی و محافظه‌کاری این گروه‌ها شاهد گرایش بیش یا کم دانشجویان به آن‌ها هستیم. لازم به ذکر است یکی از جامع‌ترین فصول کتاب فصلی است که در آن اطلاعات جامعی در خصوص کنفدراسیون جهانی و مراحل حیات آن داده شده است که مطالعه این فصول نظر محققین را به خود جلب می‌کند. در مجموع، نویسنده توانسته است به بخش عمده‌ای از هدف و سوال مطرح‌شده در پیشگفتار کتاب پاسخ دهد.

این کتاب در ۴۴۴ صفحه آخرین بار در سال ۱۳۹۰ توسط انتشارات «مرکز اسناد انقلاب اسلامی» تجدیدچاپ گردید.

«سال ۱۳۸۳»

جنبش دانشجویی

(در دو دهه: از ۱۳۴۰ - ۱۳۲۰)

تالیف ابراهیم یزدی

نویسنده معتقد است جنبش دانشجویی در این دوره، تحت تاثیر سه جریان فکری و سیاسی «کمونیستی»، «ملی»، و «اسلامی» قرار داشته است. (البته جنبش اسلامی خود به دو جریان «سنت‌گرا» و «روشنفکری دینی» تقسیم شده است). وی با این تقسیم‌بندی، تاریخچه، اهداف، اقدامات و سرگذشت سه جریان یاد شده و پیوند آن‌ها را با دانشگاه و جنبش دانشجویی بررسی می‌کند. لازم به ذکر است که نویسنده کتاب، در دوران نهضت ملی شدن صنعت نفت به رهبری دکتر مصدق در سال‌های ۱۳۲۸ تا ۱۳۳۲، خود در دانشگاه تهران، دانشجوی و نماینده منتخب دانشجویان در شورای مرکزی سازمان (ملی) دانشجویان دانشگاه تهران و عضو هیئت دبیران بوده است. وی قبل از ورود به دانشگاه در انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تهران فعال و بعد از ورود به دانشگاه، سال‌ها عضو شورای مرکزی انجمن و عضو تحریریه ارگان‌های آن بود. بعد از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ به نهضت مقاومت ملی پیوست و رابط کمیته مرکزی با کمیته دانشگاه بود. از این رو، بخشی از مطالب کتاب بر خاطرات نویسنده متکی است.

این کتاب در ۲۲۰ صفحه آخرین بار در سال ۱۳۸۳ توسط انتشارات «قلم» منتشر گردید.

«سال ۱۳۸۴»

از دانشگاه تهران تا شکنجه‌گاه ساواک:

گفتگو با جلال رفیع

تدوین موزه عبرت ایران؛

کتاب، روایت مبارزات دانشجویی و حکایت کمیته مشترک ضد خرابکاری را در دوازده بخش روایت می‌کند. در مقدمه می‌خوانیم «این کتاب حاصل

گفتگو با یکی از چهره‌های فرهنگ و ادب و یکی از زندانیان سیاسی قبل از انقلاب است که همزمان با دیدار از موزه عبرت (زندان کمپته مشترک ضدخرابکاری ساواک) در سال ۸۳ انجام گرفته است». جلال رفیع که منتسب به سازمان مجاهدین خلق بوده در این اثر وابستگی تشکیلاتی خود را به آن سازمان رد کرده اما مواضع احساسی و فکری مشترک آغازین خود را با آن شرح و بسط داده است. بخش اسناد و عکسهای کتاب نیز گویای پاره‌ای تصمیم‌گیری‌ها و رخداد‌های سیاسی سال‌های انقلاب به شیوه مستند است.

این کتاب در ۲۵۶ صفحه آخرین بار توسط انتشارات «موزه عبرت ایران» در سال ۱۳۹۶ تجدیدچاپ شده است.

«سال ۱۳۸۵»

نقش کودکان و نوجوانان در انقلاب مشروطه:

(سرآغاز جنبش دانش‌آموزی و دانشجویی در ایران)

نوشته عبدالحسین ناهیدی‌آذر

نویسنده با نگاهی بر نقش جنبش دانش‌آموزی در آذربایجان در دوران مشروطه، تصریح می‌کند «علت و چرایی پیشگامی جنبش دانش‌آموزی در آذربایجان را باید در ژرفای ستم اجتماعی، خشونت طاقت‌فرسای حکومت قاجاری و شور فراوان انقلابی مردم این خطه جست‌وجو کرد». از جمله بخش‌های جذاب کتاب می‌توان به «اعتراض به قرارداد رژی (در خصوص واگذاری امتیاز توتون و تنباکوی ایران به انگلستان)، مخالفت با ایجاد بانک استقراض روسیه تزاری، بست‌نشینی دانش‌آموزان در سفارتخانه انگلستان، تقاضای تدوین قانون اساسی از ناحیه دانش‌آموزان، کمک دانش‌آموزان به تاسیس بانک ملی، اعتصاب علیه معلمان آمریکایی، همراهی با ستارخان در سنگرهای آزادی‌خواهی، مخالفت دانش‌آموزان با اولتیماتوم روس و انگلیس (اولتیماتومی که از جانب روس و انگلیس، دولت ایران را موظف به خروج مورگان شوستر مستشار آمریکایی در ایران می‌کند)، همراهی با امیرحشمت نیساری در جنگ چهارروزه تبریز، و جنبش دانش‌آموزی در عصر نهضت آزادستان شیخ محمد خیابانی» یاد کرد.

این کتاب در ۱۰۴ صفحه آخرین بار توسط انتشارات اختر (تبریز) در سال ۱۳۸۵ منتشر شده است.

«سال ۱۳۸۶»

جنبش دانشجویی در آمریکا:

(رویدادها و قطعاتی از دهه ۶۰)

گردآوری و ترجمه نادر فتوره‌چی

کتاب، با بیان گزیده‌ای از بیانیه‌ها، مانیفیست‌ها و مصاحبه‌های مربوط به جنبش اعتراض دانشجویی در دهه شصت و پس از آن در آمریکا، شناخت نسبتاً کاملی نسبت به یکی از مهم‌ترین جنبش‌های دانشجویی دوران معاصر و همچنین یکی از مهم‌ترین جریان‌های انتقادی در آمریکا را به مخاطب ارائه می‌دهد. جنبش دانشجویی آمریکا در دهه ۶۰ پس از جنبش دانشجویی در فرانسه، به عنوان یکی از مهم‌ترین جنبش‌های انتقادی در جهان معاصر شناخته می‌شود. جنبشی که نتایج درخشانی را به همراه داشت و توانست اکثر گروه‌های اجتماعی منتقد را با خود همراه کند. این جنبش توانست به خوبی حکومت آمریکا را به دلیل جنگ در ویتنام رسوا کند.

کتاب هشت بخش دارد که عناوین آن به ترتیب عبارتند از: «شیکاگو ۶۹: رویدادنگاری»، «بیانیه پورت هارون»، «آنچه می‌خواهیم، آنچه باور داریم»، «دو تا، سه تا... خیلی دانشگاه کلمبیا» نوشته تام هایدن، «انقلاب به سوی جامعه آزاد» نوشته ابی هافمن، «مانیفست هیپیزم» نوشته جری روبین، «انعکاس گذشته در جنبش دانشجویی عملگرا» نوشته ابی هافمن و «گفت‌وگو با تام هایدن». تام هایدن از رهبران انجمن دانشجویان دموکراتیک (SDS) فراگیرترین سازمان دانشجویی معترض در دهه ۶۰ آمریکاست.

این کتاب در ۱۶۶ صفحه آخرین بار توسط انتشارات «رخداد نو» در سال ۱۳۹۱ تجدیدچاپ شده است.

جریان‌شناسی جنبش دانشجویی

نوشته مهدی رحیمی

نویسنده در این کتاب شکل‌گیری جنبش دانشجویی در ایران و تغییر طرز تفکر و مطالعات این جنبش را در قبل و بعد از انقلاب اسلامی بررسی

می‌کند. وی با تقسیم کردن جنبش دانشجویی ایران به دوره کلی قبل و بعد از انقلاب، سه جریان کلی را از آغاز تا دهه‌ی هفتاد در این جنبش مشخص می‌کند. نویسندگان معتقد است به این دلیل که قبل از انقلاب ساختارهای موجود مشروعیت خود را از دست داده‌اند و اراده عمومی و روشنفکران خواهان براندازی این نظام هستند، مبارزه با استبداد داخلی و استعمار خارجی مهم‌ترین ایدئولوژی حاکم بر جنبش دانشجویی قبل از انقلاب بوده است. وی نخستین طرز تفکری را که جنبش دانشجویی با آن روبه‌رو می‌شود ایدئولوژی مارکسیسم می‌داند. در دوره‌ی بعد از انقلاب نویسندگان به دو دوره جریان دانشجویی اعتقاد دارد. به اعتقاد وی، در دوره‌ی بعد از انقلاب به غیر از یک دوره که در راستای اصلاح مسیر انقلاب و نقطه‌ی عطف آن، انتقاد از دولت موقت و تسخیر سفارت آمریکا بوده است، جنبش دانشجویی به حالت رکود و انفعال فرو رفته است. عصر آغاز جنگ تحمیلی که جنبش در صدد تثبیت استقلال و حاکمیت و مبارزه با امپریالیسم خارجی بود به عصر اتحاد با حاکمیت و دولت معروف شد. با پایان جنگ، اتحاد مطلق به اتحاد نسبی با حاکمیت تبدیل شد و جنبش دانشجویی به پیروی از ایدئولوژی عدالت اجتماعی در صدد دفاع از حقوق مستضعفین برآمد، در دوره‌ی سوم بعد از انقلاب و اواسط دهه‌ی هفتاد را می‌توان دوره‌ی اتحاد و انتقاد از حاکمیت نامید که از ویژگی‌های آن روشنگری، نقد قدرت، و ایدئولوژی مسلط است.

این کتاب در ۱۱۲ صفحه آخرین بار توسط انتشارات «مهرآه عصر» در سال ۱۳۸۶ منتشر شده است.

«سال ۱۳۸۷»

مناقشه حق و مصلحت و بن‌بست جنبش دانشجویی

نوشته عماد افروغ

کتاب حاضر، ارتباط جنبش‌های دانشجویی با حق‌گرایی و مصلحت‌اندیشی را بررسی نموده و آسیب‌شناسی می‌نماید. نویسندگان با تأکید بر این نکته که مطالبه حق یکی از مهمترین رسالت‌های جنبش‌های دانشجویی است، به مسأله مصلحت‌اندیشی پرداخته است. ابتدا پس از تفکیک دو معنای مختلف از مصلحت‌اندیشی (عرفی و دینی)، معنای عرفی آن را که به نوعی منفعت‌طلبی و عمل‌گرایی و بی‌تفاوتی نسبت به نظام فکری و آرمان‌هاست، مورد نقد قرار داده و آسیب آن را برای نظام جمهوری اسلامی گوشزد می‌کند. در ادامه برای مصلحت‌اندیشی دینی نیز در حوزه

عمل، روش‌ها، ملاک‌ها، حد و اندازه‌ها و ... نکاتی را بیان می‌دارد تا جلوی مصلحت‌اندیشی‌های افسار گسیخته و بی‌حد و حصر گرفته شود. ایشان در ادامه به بررسی جنبش‌های دانشجویی ۱۶ آذر ۱۳۳۲، ۱۳ آبان ۵۸ و جنبش عدالت‌خواهی پرداخته و به آسیب‌شناسی آن‌ها می‌پردازد. نویسندگان معتقد است که بزرگترین آسیب چنین جنبش‌هایی وصل شدن به گروه‌های سیاسی و جذب شدن در بدنه دولت می‌باشد. در نهایت به ذکر نکاتی جهت تداوم بخشیدن به این جنبش پرداخته و موانع نقد منصفانه که مانع دستیابی به جامعه‌ای آرمانی می‌شود را بر می‌شمارد تا با رعایت این نکات این جنبش دانشجویی از مسیر حق‌طلبی و آرمان‌گرایی منحرف نگردد.

این کتاب در ۱۷۶ صفحه آخرین بار توسط انتشارات «سوره مهر» در سال ۱۳۹۱ تجدیدچاپ شده است.

خاطرات سیاسی - اجتماعی دکتر صادق طباطبایی

به اهتمام موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی

این کتاب در ۳ جلد، جلد اول با موضوع «جنبش دانشجویی ایران»، جلد دوم با موضوع «لبنان، امام صدر و انقلاب فلسطین» و جلد سوم با موضوع «خاطرات سیاسی- اجتماعی دکتر صادق طباطبایی» منتشر شده است.

جلد اول این مجموعه که به موضوع جنبش دانشجویی در ایران می‌پردازد شامل شش فصل ذیل می‌باشد: ۱. سابقه خانوادگی و تحصیلات □□ ۲. فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و دانشجویی □□ ۳. کنفدراسیون دانشجویان و محصلین ایرانی ۴. بعد از ۱۵ خرداد در ایران ۵. اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان در اروپا و ۶. نقش فراموش‌شده □□.

دکتر صادق طباطبایی که فردی برآمده از خانواده‌ای روحانی است در خلال ده‌ها ساعت گفتگو با بخش تاریخ شفاهی گروه تاریخ معاونت پژوهشی، خاطرات خود را بازگو کرده، و زوایایی از تاریخ حاضر این آب و خاک را برای همه آنانی که در پی دانستن هرچه بیشتر ریشه‌ها، علل و عوامل شکل‌گیری انقلاب ایران و حوادث پیرامونی آن هستند روشن ساخته است.

این کتاب آخرین بار توسط موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی در سال ۱۳۸۸ تجدیدچاپ شده است.

سازمان دانشجویان دانشگاه تهران

نگاهی دیگر به پیشینه مبارزات دانشجویان در ایران ۱۳۳۲ - ۱۳۲۰
شمسی

نویسنده: ابوالحسن ضیاء ظریفی

نویسنده در این کتاب با استناد به پاره‌ای اسناد و مدارک، همچنین تجارب شخصی در مقام یکی از بنیانگذاران سازمان دانشجویان دانشگاه تهران تصویری از پیشینه مبارزات دانشجویی در فاصله سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۲ به دست می‌دهد. کتاب در چهار بخش فراهم آمده است. بخش نخست نگاهی است به پیشینه تاریخی مبارزات دانشجویی در ایران، از مدرسه سیاسی و مدرسه فلاح و جنبش مشروطه تا تاسیس دانشگاه تهران و اعتراضات دانشجویی دوران رضاشاه و گروه ۵۳ نفر. در بخش دوم که دوران پس از سقوط دیکتاتوری رضاشاه را شامل می‌شود نویسنده، چگونگی سازمان‌دهی مبارزات دانشجویی و تشکلهای مختلف دانشجویی و برخی اقدامات آنها را بررسی می‌کند. از جمله مطالب این بخش می‌توان به تشکیل اتحادیه دانشجویان دانشکده فنی، اتحادیه دانشجویی دانشکده علوم و ادبیات، اتحادیه دانشجویان دانشکده کشاورزی، اعتصاب عمومی دانشجویان در سال ۱۳۲۵، سازمان دانشجویان کوی دانشگاه، سازمان دانشجویان دانشگاه تهران و تظاهرات ۸ آبان ۱۳۳۰ اشاره نمود. در بخش سوم، گوشه‌هایی از مبارزات و جریان‌ات دانشجویی در سال‌های پس از کودتای ۱۳۳۲ اشاره شده است از جمله تحصن شبانه دانشجویان در دانشگاه تهران در هفتم بهمن ۱۳۳۹، جنبش‌های چریکی دانشجویان، و جنبش دانشجویان ایران در خارج از کشور. بخش چهارم شامل نتیجه‌گیری و هفت پیوست است از جمله «اساسنامه سازمان دانشجویان، دو سخنرانی و فهرست اسامی دانشجویان اخراجی یا زندانی». سازمان دانشجویان دانشگاه تهران در سال ۱۳۲۷ شکل گرفت و تا پایان کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ بسیاری از تحولات دانشجویی تهران را تحت تاثیر قرار داد.

این کتاب در ۳۲۰ صفحه آخرین بار توسط انتشارات شیرازه در سال ۱۳۹۵ تجدیدچاپ شده است.

«سال ۱۳۸۸»

بررسی جریان مارکسیسم دانشجویی در ایران

نوشته داود رنجبران

پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، نخستین سنگ‌بنای فعالیت‌های دانشجویی جریان چپ در دانشگاه، تحت عنوان سازمان دانشجویان دانشگاه تهران بنا شد که گفتمان آن‌ها مبارزه با امپریالیسم و مساوات و برابری بود. با شکل‌گیری نظام نوپای اسلامی و بعد از انقلاب اسلامی با توجه به خلأهای جامعه‌شناختی، گروه‌های مختلف دانشجویی چپ در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به فعالیت خود ادامه دادند و توانستند به عنوان یک جریان منسجم سیاسی برخی افراد را جذب کنند. اگرچه بعضی اوقات توانستند قسمتی از بدنه دانشجویی را با خود همراه نمایند، ولی در بلندمدت به تدریج در دانشگاه‌ها ماندند و به طیف‌های متعدد تقسیم شدند. سرانجام پس از وقایع خرداد ۱۳۸۲ که با اعتراض به خصوصی‌سازی دانشگاه شروع شد، گروه‌های یاد شده به این نتیجه رسیدند که می‌توان با شعار دادن در حوزه برابری از فرصت به دست آمده، برای متهم نمودن نظام به بی‌عدالتی استفاده کرد و این چنین بود که در ۱۶ آذر ۸۲ پس از سال‌ها غیبت جریان چپ در دانشگاه‌ها، بار دیگر با پلاکاردهایی با شعار «پیوند دانشجو و کارگر» و شعارهای «برابری‌طلبی» و «آزادی‌طلبی» که آشکارا نماد مارکسیستی را نیز به همراه داشت، در مقیاس گسترده‌ای به صحنه آمد. در کتاب حاضر جریان چپ دانشجویی در ایران از ابتدا تا زمان حال بررسی شده است.

این کتاب در ۲۲۲ صفحه و آخرین بار توسط انتشارات «ساحل اندیشه» در سال ۱۳۸۸ منتشر شده است.

«سال ۱۳۸۹»

هربرت مارکوزه

(روشن‌بینی جوانان و جنبش دانشجویی)

نوشته عبدالرسول خلیلی

نویسنده در پیش‌گفتار کتاب می‌نویسد «آرا و عقاید بشر تمام‌شدنی نیست. آنچه به این گنجینه‌ی تمام‌ناشدنی کمک می‌کند، شناخت آراء، عقاید و اندیشه‌ی اندیشمندان است که در تبادل و برخورد اندیشه‌ها در زمان‌های مختلف، خلاقیت و نوآوری را به بار نشانده و افکار جدید را به منصفی ظهور می‌رساند. استادان توانا به انجام این کار در

دانشگاه‌ها، که حوزه‌ی فعالیت‌شان به نوعی با شناخت اندیشه‌ها، برخورد آرا و خلاقیت و نوآوری توأم است، به‌واقع آموزش‌دهندگان این نگرش همه‌جانبه و خلاق به‌عنوان رسالت تاریخی و وظیفه‌ی اجتماعی و فکری خود به دانشجویان و اندیشمندان فردای جامعه‌ای خواهند بود که نیاز به تولید فکر و ایده را می‌توان از این طریق تأمین کرد. آرا و عقاید مارکوزه به‌نوعی از این خلاقیت و نوآوری برخوردار است. او امیدوار بود تا بتواند با دیدگاه و تالیفی که براساس مبانی فرویدیسم یا با مارکسیسم به‌عمل آورد، و نقش مبانی زیبایی‌شناختی خود، جامعه‌ی معاصر را از تکساحتی بودن خارج سازد. مارکوزه موافق وضع موجود نبود و با انقلاب خود در واقع به‌دنبال راه‌حلی برای رهایی از وضعیت موجود و استثماری بود که جامعه‌ی معاصر غربی، بنیادی‌ترین محرکات اخلاقی تمدن را مورد تجاوز قرار داده بود. این انقلاب به نظر او باید در عین حال، انقلابی در ادراک نیز می‌بود که بازسازی مادی و مفهومی جامعه را همراهی کند، و زمینه‌ی زیبایی‌شناختی تازه‌ای را پدید آورد. به نظر مارکوزه جنبش دانشجویی در دهه‌های ۱۹۶۰ و اوایل دهه‌ی ۱۹۷۰ نشان می‌دهد که چگونه طالب تغییر شکلی برق‌آسا در ذهنیت و حساسیت و تخیل و عقل و خرد آدمیان بود. این جنبش چشم‌انداز تازه‌ای را عرضه نمود و نفوذ روبنا به زیربنا را نشان داد. نفوذی که به واقع تأثیر زیادی بر تجدید حیات فکری و سیاسی مکتب فرانکفورت از خود بر جای گذارد و احتمال تولد دوباره و رنسانس جدیدی را براساس نگرش مارکوزه در عصر جهانی پسامارکوزه، بیش از پیش هویدا می‌سازد.

این کتاب در ۲۸۲ صفحه و آخرین بار توسط نشر چشمه در سال ۱۳۹۶ تجدیدچاپ شده است.

«سال ۱۳۹۰»

می ۶۸ در فرانسه □

نویسندگان: ژیل دلوز، فلیکس گتاری، میشل لووی، آلن بدیو، ارنست مندل و ...

مترجمین: سمیرا رشیدپور، محمدمهدی اردبیلی

موضوع مقالات اندیشمندان این کتاب، پیرامون سیاست‌های دولت فرانسه در سال ۱۹۶۸، به صورت اهم و نقش جنبش‌های دانشجویی در ماه می همان

سال در ضدیت با نظام لیبرال سرمایه‌داری، به طور اخص است.

این کتاب در ۲۳۸ صفحه و آخرین بار توسط انتشارات «رخداد نو» در سال ۱۳۹۰ منتشر شده است.

«سال ۱۳۹۱»

جنبش دانشجویی

□ کنفدراسیون جهانی محصلین و دانشجویان ایرانی (اتحادیه ملی)

نوشته: حمید شوکت

موضوع این اثر ۲ جلدی، بررسی و تحلیل فراز و نشیب‌های جنبش دانشجویی ایران در خارج از کشور است. این جنبش، از آغاز تشکیل تا زمان سقوط سلطنت در ایران، نقش مهم و اثرگذاری در مبارزات دانشجویان ایرانی و نیروهای مخالف حکومت با رژیم شاه داشته است. در این اثر، پس از شرح چگونگی فعالیت‌های دانشجویان ایرانی در سال‌های پس از جنگ جهانی دوم، نحوه تشکیل سازمان‌های دانشجویی در اروپا و آمریکا تبیین شده و سپس، تأثیر انقلاب کوبا و الجزایر و جنگ ویتنام بر سیاست سازمان دانشجویی مورد مطالعه قرار گرفته است. تشکیل جنبش جهانی دانشجویی در دهه ۱۹۶۰ میلادی، نقش سازمان‌های سیاسی، نیروهای ملی‌مذهبی و شرح رویدادهای منجر به انشعاب و از هم پاشیدگی کنفدراسیون دانشجویی، از دیگر مطالب مندرج در این اثر است.

این کتاب در ۲ جلد و آخرین بار توسط نشر نامک در سال ۱۳۹۱ منتشر شده است.

حقیقت دموکراسی

نوشته ژان لوک نانس

مترجم پویا ایمانی

این نخستین کتابی است که از ژان لوک نانس، فیلسوف فرانسوی، به فارسی ترجمه شده است. «پاسکال آن برو» و «میشل ناس» مترجمان

انگلیسی این اثر در یادداشتی بر این کتاب عنوان کرده‌اند: «حقیقت و دموکراسی از سه متن تشکیل شده که ژان لوک نانسی آنها را طی دوره ای ۹ ساله و در باب مسائلی چون معنا، حقیقت و آینده دموکراسی به رشته تحریر درآورده است. نخستین و طولانی‌ترین این جستارها، «حقیقت دموکراسی»، در اوایل سال ۲۰۰۸ و به مناسبت چهلمین سالگرد مه ۱۹۶۸ نوشته شده است. در این جستار نانسی نشان می‌دهد که چطور این لحظه استثنایی و البته همچنان بحث‌انگیز در تاریخ فرانسه طرز فکر ما درباره سیاست و دموکراسی را بطور ریشه‌ای و از بیخ دگرگون کرد. جستار دوم، «معناهای دموکراسی»، که به مرور معناها و مفاهیم مختلف دموکراسی (از روسو تا توکویل و مارکس) می‌پردازد و سپس تعریف خاص خود از دموکراسی را با توجه به این تعاریف قدیمی‌تر پیشنهاد می‌کند. و بالاخره جستار نهایی، «آیا همه چیز سیاسی است؟»، که در آوریل ۲۰۰۰ به رشته تحریر درآمده، بسیاری از مضامین مطروحه در دو جستار نخست را پی می‌گیرد ... یکی از مشهورترین شعارهای دانشجویان در ماه مه ۱۹۶۸، اکنون در «حقیقت دموکراسی»، روشن‌ترین و عمیق‌ترین تفصیل نظری خود را می‌یابد: «واقع بین باش، ناممکن را طلب کن!».

این کتاب در ۸۸ صفحه و آخرین بار توسط نشر مرکز در سال ۱۳۹۱ منتشر شده است.

«سال ۱۳۹۲»

دانشگاه آذربایجان

□ به روایت اسناد

تالیف و تدوین: ناهید عابدینی

این پژوهش در دو بخش تنظیم شده است؛ بخش نخست مدخل پژوهشی، که مشتمل بر چهار فصل و نتیجه‌گیری و بخش دوم، اسناد، تصاویر و فهرست منابع است. در مدخل پژوهشی، فصل اول در رابطه با اهمیت و جایگاه آذربایجان و تبریز است. در این فصل اهمیت تبریز و پیشینه تاریخی آن از آغاز بررسی شده و به سابقه تأسیس مراکز و مدارک علمی، تأسیس دانشگاه تبریز و تأسیس مجدد آن، رؤسای دانشگاه و سیری در مبارزات دانشگاهیان تبریز از بدو تأسیس تا نهضت ملی پرداخته است. فصل دوم نقش و حضور دانشگاهیان دانشگاه تبریز در دوره نهضت ملی

کردن صنعت نفت است. در این فصل، آغاز نهضت ملی نفت در ایران و انعکاس آن در تبریز، اوضاع دانشگاه تبریز همزمان با نهضت نفت، عکس‌العمل دانشجویان در برابر اوراق قرضه و کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ شمس‌ی بررسی شده است. فصل سوم، مدخل پژوهشی فعالیت‌های دانشجویان در فضای باز سیاسی تا اوج‌گیری انقلاب اسلامی را در برمی‌گیرد. این فصل به اصلاحات ارضی و دانشگاه، گرایش به اندیشه چپ بین دانشجویان، دستگیری امام و انعکاس آن در تبریز، توزیع اعلامیه در تبریز، برپایی جلسات مذهبی در سطح شهر، ویژگی سال‌های ۵۱-۵۴، وضعیت حجاب در دانشگاه و وضعیت جریان مذهبی و اسلامی در دانشکده‌ها پرداخته است. فصل چهارم، بیانگر اوج‌گیری انقلاب و نقش دانشگاه تبریز است. در این فصل فعالیت‌های دانشجویان در سطح شهر (قیام ۲۹ بهمن تبریز- واقعه ۱۸ اردیبهشت)، مبارزات سیاسی و تظاهرات اساتید و دانشجویان دانشگاه تبریز، مسائل اخلاقی و برخورد دانشجویان، اعتراض دانشجویان به تأخیر در بازگشت امام خمینی و بازگشایی دانشگاه، آمده است.

این کتاب در ۳۲۰ صفحه و آخرین بار توسط مرکز اسناد انقلاب اسلامی در سال ۱۳۹۲ منتشر شده است.

نگاهی به جنبش دانشجویی در کشورهای جهان

ترجمه و تدوین: کامبیز پارتازیان

رویکردی تاریخی و اجتماعی در مورد ماهیت جنبش‌های دانشجویی کشورهای مختلف و اهداف و خواسته‌های مهم دانشجویان در این جنبش‌هاست. در این اثر نوع تعامل دانشجویان با دولت و اعتراضات و پیشنهادات آنان در بهبود روند موجود در جامعه خویش و تحقق آزادی و جامعه مدنی مورد بحث و بررسی تاریخی و جامعه‌شناختی قرار گرفته و فراز و فرود برخی از این جنبش‌ها در کشورهای مختلف تشریح گردیده است. نگارنده در ابتدا به مفهوم، شکل‌گیری، ویژگی‌ها، ماهیت، کارکردها، اثربخشی و جایگاه جنبش‌های دانشجویی و سپس به منابع فکری جنبش‌های دانشجویی از منظر هارماس، مارکوزه، گرامشی، لیوتار پرداخته است. سپس جنبش‌های دانشجویی را در دهه‌های متمادی مرور و بررسی کرده و در نهایت تأثیر جنبش‌های دانشجویی در کشورهای آلمان، فرانسه، ایرلند، اسپانیا، مصر، نامیبیا، آمریکا، چین، کره جنوبی،

اندونزی، مالزی، برمه و هند را بر تحولات اجتماعی و فرهنگی این کشورها را بررسی کرده است.

این کتاب در ۳۲۰ صفحه و آخرین بار توسط انتشارات اعلائی (قم) در سال ۱۳۹۲ منتشر شده است.

«سال ۱۳۹۳»

□ جنبش دانشجویی پلی‌تکنیک تهران

□ (دانشگاه امیرکبیر) (۱۳۵۷ - ۱۳۳۸)

نویسنده: عباس عبدی

جنبش دانشجویی ایران بخش مهمی از جنبش سیاسی منتهی به انقلاب است و دانشکده پلی‌تکنیک تهران (دانشگاه امیرکبیر کنونی) نیز یکی از پایگاه‌های مهم این جنبش بود که به همین دلیل نیز دوبار تا مرز انحلال پیش رفت. نویسنده در خصوص دلیل نگارش این کتاب می‌نویسد «انجام این پژوهش متأثر از وجود و ترکیب چند انگیزه بود. امثال من جزو نسلی هستند که زندگی سیاسی و اجتماعی آنان با انقلاب زاده و با آن بزرگ شده‌ایم، و تا پایان عمر نیز هویت و ذهنیت ما به نحوی درگیر این اتفاق مهم است. اکنون که بیش از چهار دهه از آغاز این تحول و سه از پیروزی انقلاب گذشته، غیرطبیعی نیست که درصدد بازبینی و درک درست و علمی آن رویداد از خلال تجربیات شخصی خود برآییم. از سوی دیگر علایق و مطالعات شخصی من در حوزه جامعه‌شناسی، موجب می‌شد که همواره دو سؤال چرا انقلاب؟ چرا اسلامی؟ در قالب یک پرسش ترکیبی و کلیدی در حوزه جامعه‌شناسی تاریخی در برابرم قرار داشته باشد، ... در این پژوهش کوشیده‌ام که پاسخ هر دو پرسش را بر حسب وقایع و تجربیاتی که درون یک محیط مشخص و البته نمونه، چون پلی‌تکنیک تهران رخ داد، بیان نمایم. از سوی دیگر تعلق خاطر و حتی تعصب به دانشکده صنعتی پلی‌تکنیک تهران ویژگی معمول در میان دانشجویان آن است و برای من نیز، ۱۰ سال زندگی کردن در این محیط این تعلق خاطر را دو چندان کرده و انگیزه‌ای شده است تا دین خود را بر حسب توانایی‌ام نسبت به این محیط دوست‌داشتنی ادا کنم و بهترین کاری که از عهده من بر می‌آمد و می‌توانستم انجام دهم تدوین یک ویژگی مهم این دانشکده، یعنی جنبش دانشجویی آن بود.»

فصل‌های کتاب عبارت است از: «تأسیس پلی‌تکنیک»، «دانشجویان ورودی به پلی‌تکنیک (۱۳۳۸-۱۳۵۷)»، «فعالان چریکی در پلی‌تکنیک»، «غروب همه را خانه می‌آورد (دوره اول: ۱۳۳۸-۱۳۴۳)»، «آرامش پیش از طوفان (دوره دوم ۱۳۴۳-۱۳۴۷)»، «جرقه‌ای که بر هیزم تر زده شد (دوره سوم: ۱۳۴۸-۱۳۵۲)»، «ترکیدن حباب قدرت (دوره چهارم ۱۳۵۳-۱۳۵۷)».

این کتاب در ۳۶۸ صفحه و آخرین بار توسط نشر نی در سال ۱۳۹۳ منتشر شده است.

مبارزات بی‌شکست

تحلیلی بر جنبش دانشجویی دانشگاه شهید چمران اهواز □

نویسنده: محمدرضا علم

نویسنده کتاب در دو فصل «۱. مقدمات شکل‌گیری و سامان‌یابی جنبش دانشجویی ایران» و «۲. جنبش دانشجویی در سال‌های سرنوشت ساز ۴۲ تا ۵۷»، به تفصیل به طرح موضوع‌هایی نظیر شکل‌گیری مبارزات دانشجویی در ایران، ویژگی‌های یک دهه مبارزه، چالش در جامعه، مبارزه در دانشگاه بین سال‌های ۴۲ تا ۵۷، مبارزات دانشجویی دانشگاه جندی شاپور و نقش سیاسی استادان پرداخته است.

در مقدمه این کتاب آمده است: جنبش دانشجویی یکی از مهم‌ترین ارکان پیدایش و قوام انقلاب بوده است. دانشجویان به عنوان آگاه‌ترین قشر اجتماعی و سیاسی جامعه با تحلیل ماهیت رژیم و رویکردهای تخریبی آن مبارزات پرحجمی را سازمان دادند که تصور هیچ‌گونه شکستی در آن‌ها راه نداشت چرا که اگر این مبارزات که با هر بهانه صنفی و سیاسی می‌توانست صورت بگیرد به هدف می‌رسید، گامی در جهت فروپاشی رژیم پهلوی بود و اگر سرکوب می‌شد نیز موجب محکومیت و تخطئه رژیم را فراهم می‌آورد. این تحقیق بر این مدعا اصرار دارد که آن چه که دانشجویان در جنبش دانشجویی ایران و بر علیه رژیم پهلوی به انجام رساندند همانا «مبارزات بی‌شکست» نام دارد. این کتاب در ۲۳۶ صفحه و آخرین بار توسط انتشارات «راه معاصر» در سال ۱۳۹۴ تجدیدچاپ شده است.

«سال ۱۳۹۴»

▣ شریعتی و تاریخ معاصر ایران

جنبش دانشجویی و تفکرات شریعتی از منظر نقی لطفی

به کوشش غلامحسین نوعی و غلامرضا آذری خاکستر

شریعتی، یکی از چهره‌های تاثیرگذار تاریخ معاصر ایران، به عنوان یکی از اساتید مطرح دانشکده ادبیات دانشگاه مشهد شاگردان فراوانی تربیت کرده که استاد نقی لطفی عضو هیات علمی بازنشسته دانشگاه از جمله آنهاست. کتاب حاضر که بخشی از پروژه تاریخ شفاهی دانشگاه مشهد است، برآیند گفت‌وگوهایی که نویسندگان با استاد لطفی داشته‌اند. (مقدمه کتاب). «دکتر شریعتی»، «تدارکات ایدئولوژیک انقلاب» و «جنبش دانشجویی، از حرف تا عمل» عناوین فصول اصلی کتاب هستند که در پنج بخش تدوین شده است. در فصل «جنبش دانشجویی از حرف تا عمل» که مروری است بر مبارزات دانشجویان دانشکده ادبیات مشهد به طور مفصل به نقش دانشجویان و دکتر شریعتی در مبارزات دانشجویی پرداخته شده است.

این کتاب در ۱۷۰ صفحه و آخرین بار توسط انتشارات بین‌النهرین (مشهد) در سال ۱۳۹۴ منتشر شده است.

«سال ۱۳۹۵»

▣ جنبش دانشجویی و توسعه سیاسی در ایران

نویسندگان: فرزین سلیمی و عادل دانشمند

کتاب به پنج بخش اصلی تفکیک گردیده است. در بخش اول، با مفاهیم و تعاریف جنبش‌های اجتماعی و جنبش‌های دانشجویی و همچنین توسعه سیاسی در دو فصل آشنا می‌شویم. در بخش دوم، نظرات و دیدگاه‌های مختلف اندیشمندانی همچون هابرماس، مارکوزه، باتامور، اینگلهارت، تورن، ملوچی، کاستلز، گیدنز، دان، کینز، اسدآبادی، سحابی، بشیریه، تاجیک، آبراهامیان، هانتینگتون، ایزنشتات، پارسونز و ... در خصوص جنبش‌های اجتماعی و جنبش‌های دانشجویی و توسعه سیاسی از دیدگاه‌های جامعه‌شناسی، رهیافت ساختی ارزش محور یا هویت محور، کنش جمعی، اسلامی و ... بررسی می‌شود. در بخش سوم، جنبش‌های اجتماعی در دو فصل

جهان و ایران در دوره‌های مختلف تاریخی بررسی می‌شوند. در بخش چهارم، این بار جنبش‌های دانشجویی در دو فصل جهان و ایران در دوره‌های مختلف تاریخی بررسی می‌شوند. در بخش پنجم نیز جنبش دانشجویی و توسعه سیاسی دموکراتیک در ایران از رویکرد بررسی و تحلیل شکاف‌های مختلف ایجاد شده در آن مورد بررسی قرار می‌گیرند.

این کتاب در ۳۰۰ صفحه و آخرین بار توسط انتشارات عصرمدرن (سیرجان) در سال ۱۳۹۵ منتشر شده است.

مرور توصیفی تحلیلی پنجاه سال جنبش دانشجویی ایران

پیدایش، گسترش، افول (۱۳۵۹ - ۱۳۰۹)

نویسنده: هادی نخعی

در کتاب حاضر روند پنجاه ساله‌ای از جنبش دانشجویی ایران مرور شده است. این جنبش ذیل جنبش‌های اجتماعی ایران دیده شده است. آن هم با تأکید بر این که در ایران جنبش‌های اجتماعی معاصر در نهایت به وضعیت انقلابی و انقلاب منجر شد. جنبش دانشجویی نیز با تأثیرگذاری جدی بر وضعیت انقلابی، در آن حل و ادغام شد. نویسنده، مطالب خود را در ۶ بخش، ۱۸ فصل و ۳۴ قسمت تبیین می‌کند. در بخش اول جنبش‌های اجتماعی، انقلاب و جنبش‌های دانشجویی تعریف شده و ضمن بررسی انواع آن‌ها، نظریه‌های اندیشمندان در این خصوص بیان شده است. در بخش دوم به پیدایش جنبش‌های دانشجویی در ایران و علل آن پرداخته می‌شود. در بخش سوم، گسترش جنبش‌های دانشجویی در سه جناح چپ، ملی و اسلامی بررسی و ریشه‌یابی می‌شود. در بخش چهارم به قیام سال ۱۳۴۲ و گسترش رادیکالیسم در جنبش‌های دانشجویی داخل و خارج از کشور پرداخته می‌شود. در بخش پنجم سیطره و افول جنبش‌های مسلحانه و ارتباط آن‌ها با جنبش دانشجویی، با مروری بر تحركات مسلحانه گروه‌های مختلف در دهه‌های ۱۳۴۰ و ۱۳۵۰ بررسی می‌شود. در بخش ششم نیز مروری بر فرجام جنبش‌های دانشجویی پس از پیروزی انقلاب تا زمان بسته شدن دانشگاه‌ها و انقلاب فرهنگی صورت خواهد گرفت.

این کتاب در ۶۰۰ صفحه و آخرین بار توسط پژوهشکده تاریخ اسلام در سال ۱۳۹۵ منتشر شده است.

«سال ۱۳۹۷»

عبور از تحکیم

(واکاوی علل انشعاب دفتر تحکیم وحدت)

نویسنده: عمادالدین محمودی

کتاب «عبور از تحکیم» تلاشی منسجم برای نقب زدن به یکی از پرچالشترین ادوار در ساختار فعالیت دانشجویی و ثبت تجربه زیسته فعالان آن دوران است. بازه زمانی کنونی، که آب‌های آن دوران تا حدودی از آسیاب افتاده است و هیجانات تخلیه شده‌اند، فرصتی مناسب برای بازخوانی و واکاوی انشعاب تحکیم در بستری فراتر از دعوای روزمره فراهم ساخته است و پرداختن به چنین سوژه‌ای و گردآوردن چنین کتابی به خودی خود جالب توجه است. روایت فراز و فرود تحکیم، حکایت نسلی است که تاوان اشتباهاتش را دیگری نداد. نسلی که هرگز به حق خود نرسید و در بحبوحه سیاست متلاطم ایران گم شد. با وجود این، بدون تردید، تجربه دفتر تحکیم وحدت یکی از ارزشمندترین تجربیات سیاسی - تشکیلاتی ایران معاصر است. مجموعه حاضر سعی دارد روایتی منصفانه، بی‌غرض، از عوامل ساختاری و گفتمانی انشعاب دفتر تحکیم وحدت در اسفند ۱۳۸۰ ارائه دهد. این مجموعه حاصل حدود ۱۴۰ ساعت گفت‌وگوی تفصیلی با بسیاری از فعالان دانشجویی دفتر تحکیم وحدت و بسیاری از تحلیل‌گران و صاحب‌نظران این حوزه همچون علی باقری، رضا جنتی، نیما فاتح، سعید رضوی فقیه، فرید مدرس، غلامرضا ظریفیان، عباس عیدی، حمیدرضا جلائی‌پور، هاشم آقاجری و ... است؛ مجموعه‌ای که صرفاً گامی در جهت شناخت ماهیت تحولات یکی از مهم‌ترین مقاطع تاریخ معاصر و بازخوانی یکی از تأثیرگذارترین تشکلهای سیاسی ایران است.

این کتاب در ۵۳۰ صفحه و آخرین بار توسط نشرنی در سال ۱۳۹۷ منتشر شده است.

نقش دانشگاهیان دانشگاه تبریز در انقلاب اسلامی

نوشته محمدعلی پرغو

در این کتاب جنبش دانشجویی دانشگاه تبریز از ابتدا تا پیروزی انقلاب اسلامی با استفاده از اسناد، منابع دست اول و مصاحبه‌های انجام یافته با فعالان این عرصه مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. این کتاب از چهار فصل تشکیل شده است. فصل اول به جنبش‌های دانشجویی دانشگاه تبریز از تاسیس تا سال ۱۳۴۲ می‌پردازد. در فصل

دوم، جنبش‌های دانشجویی دانشگاه تبریز از سال ۱۳۴۲ تا قیام ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ شهر تبریز بررسی می‌شود. فصل سوم، نگاهی به جنبش دانشجویی دانشگاه تبریز از سال ۱۳۵۵ تا پیروزی انقلاب به روایت اسناد می‌اندازد. در فصل چهارم نیز احزاب و گروه‌های مبارز فعال و مبارزات انقلابی در دانشگاه تبریز از تأسیس دانشگاه تا قیام ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ شهر تبریز بررسی می‌شوند. خاطرنشان می‌شود نویسنده، رئیس وقت موسسه تاریخ و فرهنگ ایران و عضو هیات علمی گروه تاریخ دانشگاه تبریز هستند.

این کتاب در ۵۳۲ صفحه و آخرین بار توسط انتشارات دانشگاه تبریز در سال ۱۳۹۷ منتشر شده است.

«سال ۱۳۹۸»

□ اصلاحات و تجربه دموکراسی در دانشگاه

(رویدادهای سیاسی دانشگاه در عصر اصلاحات)

(به روایت مصطفی معین و همکاران)

به اهتمام پدram الوندی

اصلاحات و تجربه دموکراسی در دانشگاه تلاشی است در سنت تاریخ شفاهی برای روایت گفت‌وگومحور فصل مهمی از تحولات آموزش عالی در ایران. تمرکز روایت‌ها در این کتاب بر رویدادهای سیاسی است که دانشگاه در سال‌های دوره اصلاحات با آنها مواجه شد. راویان تاریخ سیاسی دانشگاه این بار از درون دستگاه سیاست‌گذاری و مدیریت آموزش عالی آمده‌اند و درباره نقاط عطف آن سال‌ها سخن می‌گویند؛ درباره رویدادهایی نام‌آشنا که قبلاً درباره آنها خوانده‌ایم و، با این حال، این روایات درخصوص آنها کمتر شنیده شده و دارای ابعادی تازه و نکاتی نسبتاً ناگفته است. به همین دلیل است که خواننده در این کتاب با تجربه‌ای یگانه روبه‌رو می‌شود: تجربه دموکراسی در دانشگاه؛ تجربه‌ای کوتاه و اثرگذار که بسیاری از رویدادهای بعدی در نسبت با آن تعریف شدند و پیش رفتند.

این کتاب در ۳۰۶ صفحه توسط نشرنی در دست چاپ می‌باشد.